

Källkritik i fabrik

Vad kan en journalfilm från ett sidenväveri 1943 berätta om arbetsvillkor, hantverk och industrialisering under 1800-talet?

I den här uppgiften tränar eleverna:

- **källkritik**
- **historisk referensram**
- **teorier och begrepp**

Instruktion till uppgiften

I den här uppgiften tittar eleverna på en journalfilm som visar arbetet på Almgrens sidenväveri. Filmen är från 1943. Uppgiften tränar eleverna i att tolka ett historiskt källmaterial och i sin tur sätta det historiska källmaterialet i ett annat historiskt sammanhang. Uppgiften bjuder in till källkritiska resonemang om källkritiska kriterier som till exempel *närhet* och *tendens*. Du kan läsa mer om de källkritiska kriterierna och källkritiska frågor på <https://stockholmskallan.stockholm.se/teman/vad-kan-jag-hitta-i-stockholmskallan/kallkritik/>

Uppgiften lämpar sig väl för att utföras av elever i par eller i smågrupper. De två första frågorna introducerar eleven till materialet och de två sista frågorna är av källkritisk karaktär. Du avgör om du vill ge eleverna alla tre uppgifterna eller om du själv vill introducera dem till materialet.

Ordlista till filmen om *Almgrens sidenväveri* (svar på fråga 1)

Vävstol = redskapet/ramen som väver garn eller tråd till tyg.

Bobiner = en spole som man rullade tråden på.

Varp = den längsgående tråden i ett vävt tyg.

Inslag = den tvärgående tråden i ett vävt tyg.

Skyttel = det redskap som används för att föra vävens tråd i tvärgående riktning mellan varptrådarna.

Harv/härva = löst nystat garn/tråd.

Hålkort = kort i grovt papper med instansade hål. Hålens sammansättning gav information om hur trådarna skulle fördelas i vävstolen för att bilda mönster i väven.

Patron = tygets mönsterritning. Mönstret kunde sedan "översättas" till hålkortet.

Elevinstruktion

Filmen visar arbetet på K.A. Almgrens sidenväveri 1943.

1. I filmen nämns en hel del ord som vi inte är vana att höra idag, men som för en vävare var helt vardagliga. Försök ta reda på vad de betyder! Kan du till exempel hitta information om dessa begrepp på Wikipedia?

- bobiner
- varp
- skyttel
- vävstol
- harv
- hålkort
- patron

2. I filmen får vi veta att de som jobbat vid K. A. Almgrens sidenväveri har stannat på sin arbetsplats i snitt 25 år. En del har arbetat ända upp till 60 år på sidenväveriet. Säger det något om arbetsplatsen? Säger det något om arbetsmarknaden för textilarbetare? Hur gammal kan en textilarbetare ha varit då hen började arbeta, om hen sedan har stannat på arbetsplatsen i 60 år?
3. Filmen är skapad år 1943. Det är mer än 100 år efter att väveriet startade och mer än 50 år efter att väveriet var som mest aktivt. På vilket sätt är den här filmen en bra källa att använda om du vill förklara hur det var att arbeta i en fabrik under 1800-talet?
4. På vilket sätt är den här filmen en mindre bra källan att använda om du vill förklara hur det var att arbeta i en fabrik under 1800-talet?